

Norsk fattigdom: forskjellige synspunkter

«Hvorfor er det ulike forståelser av fattigdom?»

Bacheloroppgave i sosiologi

Våren 2024

Universitetet i Stavanger

Andrea Tveit Larsen

Studentnummer: 266451

Veileder: Isak Lekve

Lvert dato: 13.5.2024

Antall ord: 7852

Sammendrag:

Denne studien undersøker ulike forståelser av fattigdom i Norge. Jeg har foretatt en litteraturstudie hvor jeg har tatt i bruk relevante artikler og tekster som har vært relevante for å svare på problemstillingen «*hvorfor er det ulike forståelser av fattigdom?*»

For å svare på denne problemstillingen har jeg valgt å bruke verdiordnene til Luc Boltanski og Laurent Thevenot. Jeg har med dette funnet ut gjennom oppgaven at det er ulike forståelser av fattigdom, og basert på ulike verdiordner, er det også ulike virkelighetsoppfatninger av fattigdom i Norge.

Abstract:

This study examines different understandings of poverty in Norway. I have conducted a literature study where I have used relevant articles and texts that have been relevant to answer the question "why are there different understandings of poverty?"

To answer this question, I have chosen to use the value orders of Luc Boltanski and Laurent Thevenot. With this, I have found out through the thesis that there are different understandings of poverty, and based on different value orders, there are also different perceptions of reality of poverty in Norway.

Formål:

Formålet med oppgaven er å se på hvordan vi kan forstå fattigdom i et velstående land som Norge. Teorien inneholder ulike forståelser av fattigdom, og verdiordenene til teoretikerne Luc Boltanski og Laurent Thevenot.

Empiripresentasjonen i denne oppgaven er organisert med å se på ulike politiske parti sin forståelse av fattigdom i Norge. Jeg har valgt å organisere analysen med å sette opp ulike forståelser av fattigdom, sammen med verdiordenene til Boltanski og Thevenot.

Problemstilling:

«hvorfor er det ulike forståelser av fattigdom?»

Forord:

Denne oppgaven er et resultat av et spennende og innholdsrikt bachelorløp i Sosiologi. Resultatet av oppgaven er et produkt av en problemstilling jeg anser som viktig for samfunnet, og som jeg selv har fått stor interesse for de siste årene, og derfor ønsket å gå dypere inn i. Jeg vil gjerne takke min veileder Isak Lekve, som har gitt tips og inspirasjon gjennom oppgaven. Jeg ønsker også å takke medstudenter for mange gode timer i forbindelse med bachelorskriving. Til slutt ønsker jeg å takke samboer, familie og venner for oppmuntring og tipsene dere har gitt gjennom oppgaven.

Andrea Tveit Larsen, dato: 13.5. 2024

INNHOLDSFORTEGNELSE:

1.0 INNLEDNING	6
1.1 Avgrensning	7
2.0 TEORI	8
2.1 Fattigdom	8
2.1.1 Den absolutt forståelsen av fattigdom	9
2.1.2 Den relative forståelsen av fattigdom	10
2.2. Fransk pragmatisme	11
2.2.1 Luc Boltanski & Laurent Thevenot, verdiorden	12
3.0 METODE	15
3.1 Metodevalg	15
3.2 Begrunnelse for metodevalg	15
3.2.1 Fordeler og ulemper ved valgt metode	16
3.3 Litteratursøk	17
4.0 ANALYSE/DRØFTEKAPITTEL	18
4.1 Fattigdomsperspektiv	18
4.2 Analyse av fattigdomsperspektiv	23
5.0 AVSLUTNING	30
5.1 Hvorfor har vi ulike forståelser av fattigdom?	30
6.0 LITTERATURLISTE	32

1.0 INNLEDNING

Fattigdom blir for mange sett på som en av de aller største globale utfordringene som vi i dag står overfor. Selv om situasjonen i Norge er langt bedre enn i mange andre land, står kampen mot fattigdommen også høyt på den politiske dagsorden her til lands. (Grønmo et al, 2021, s. 73). Men hvordan kan vi forstå fattigdom i Norge?

Det er ulike måter å forstå fattigdom på. Tidligere tenkte man at fattige var de som falt utenfor arbeidslivet, men de senere årene er det også flere arbeidende fattige. (Sandvik, 2020, s. 3). Arbeidsmarkedet og velferdssamfunnet er sentrale institusjonelle faktorer som påvirker andelen arbeidende fattige gjennom økonomiske alternativer som sosiale overføringer og arbeidsmarkedsreguleringer. (Sandvik, 2020, s.7). Ser man på politiske parti sine tiltak for å bekjempe fattigdom i Norge, er det flere som legger vekt på tiltak som omhandler arbeid, men til tross for dette er oppfatningen at flere som er i arbeid opplever at økonomien ikke strekker til.

På skolen lærte man at velferdsstaten hjelper deg hvis du for eksempel havner utenfor arbeidslivet. I dagens fattigdomsdebatt legger politiske parti frem tiltak som er gjennomført, og effektiviteten av dette, som peker på at velferdsstaten fungerer godt. På den andre siden er det flere som uttrykker bekymring etter at prisene på blant annet strøm, renter, bolig og mat har økt, og temaet fattigdom har blitt veldig samfunnsrelevant i Norge.

I denne oppgaven skal jeg ved hjelp av ulike politiske parti og annen relevant litteratur svare på følgende problemstilling: *«hvorfor er det ulike forståelser av fattigdom?»*. Jeg skal svare på problemstillingen ved å se på fransk pragmatisk sosiologi i form av verdiordenene til Luc Boltanski og Laurent Thevenot. I teoridelen skal vi se på ulike forståelser av fattigdom, i tillegg til Boltanski og Thevenot sine verdiordener. Med dette bygger empirien seg på ulike politiske parti sin forståelse av fattigdom, og hvilke verdiordener de baserer seg på.

1.1 Avgrensning

I oppgaven har jeg valgt å fokusere på den nyere fattigdommen i Norge. Jeg har valgt å begrense meg til fem ulike politiske parti, for å se på eventuelle forskjeller og likheter i forståelsen av fattigdom.

1.2 Gjennomgang av oppgaven

Siden oppgaven består av hvilke forståelser man har av fattigdom, har det vært viktig for meg å se på hva fattigdom er, og hvilke ulike forståelser det er av fattigdom i Norge. Derfor består teoridelen av fransk pragmatisk sosiologi i form av Boltanski og Thevenot sine verdiordener.

Empirien i oppgaven omhandler forskjellige synspunkt og perspektiver på fattigdom i Norge. Siden velferdsstaten i utgangspunktet skal sikre like muligheter for alle, har jeg valgt å undersøke om ulike politiske parti har forskjellige forståelser av fattigdom i Norge. Avslutningsvis har jeg et sammendrag av funn, i tillegg til å diskutere hvorfor vi har ulike forståelser av fattigdom.

2.0 TEORI

Teoridelen i studien fokuserer på ulike rammer for å forstå fattigdom. Gjennom å utforske ulike perspektiv på fattigdom og se på dette sammen med Luc Boltanski og Laurent Thevenot sine verdiorden, skal vi senere i oppgaven bruke dette i lys av forståelsen av fattigdom.

2.1 Fattigdom

Fattigdomsbegrepet blir som oftest brukt om situasjoner hvor folk mangler økonomiske ressurser eller materielle goder. Begrepet blir imidlertid også brukt i mer generell forstand, som det å være ensom, å være utelatt fra fellesskapet eller oppleve stigma eller skam over sin egen situasjon. (Grønmo et al., 2021, s. 80).

Statsminister Odvar Nordli fra Arbeiderpartiet, kom med et utsagn i 1979, om at «for første gang i dette lands historie, og for de andre nordiske land, at vi bestemt kan si at fattigdom og sosial nød er blitt utryddet». For Nordli handlet fattigdom om synlig nød og elendighet som var utbredt i den norske befolkningen da han vokste opp. I dag er det nok mer vanlig å tenke på at fattigdom handler om at noen blir hengende etter i den generelle velferdsutviklingen. (Grønmo et al., 2021, s. 73). I sammenheng med en artikkelserie om fattigdom i dagens norske samfunn, intervjuet klassekampen Wenche Berg Husebø som er med i aksjonsgruppen mot sosial nød, og som tidligere har jobbet ved Robin Hood huset i Bergen. På spørsmål om hva fattigdom handler om, sier hun at det handler om ikke å kunne gjøre ting som andre gjør. (Grønmo et al., 2021, s. 74). De ulike definisjonene til Odvar Nordli og Wenche Berg Husebø viser hvordan fattigdom har endret seg over tid. Nordli fokuserte på den synlige fattigdommen, mens Husebø viser til en mer strukturell forståelse av økonomisk ulikhet og sosial ekskludering.

Eksemplene over viser ulike måter å forstå fattigdom på. Fattigdom og ulikhet er to begreper som gjerne blir forvekslet. Ofte tenker man på fattigdom og ulikhet som det samme. Ulikhet kan forstås og brukes på litt forskjellige måter. Vi definerer ulikhet som «systematisk skjevfordeling av ressurser, goder, status og makt mellom individer, grupper eller land. Skjevheten dreier seg ikke bare om hva ulike individer, grupper eller land faktisk har av alt dette, men også om mulighetene til å oppnå ressurser, goder, status og makt.» (Grønmo et al.,

s.26). Vi har ulike dimensjoner av ulikhet, og noen av disse er økonomisk, sosial, kulturell og politisk ulikhet. (Grønmo et al., s. 28). Men hva er forskjellen på fattigdom og ulikhet?

Ut fra definisjonene refererer fattigdom til en tilstand der enkeltpersoner eller grupper mangler ressurser for å opprettholde en akseptabel levestandard. Fattigdom er ofte noe vi ser på som økonomisk, men slik som Husebø understreker, kan fattigdom handle om å ikke kunne gjøre ting som andre gjør, det kan for eksempel være økonomiske ressurser som begrenser det sosiale.

Ulikhet derimot handler om forskjeller i fordelingen av ressurser, goder, status og makt i samfunnet. Det kan være økonomisk ulikhet, der noen for eksempel har mer inntekt enn andre, men det kan også være sosial ulikhet, som omfatter statusforskjeller mellom befolkningsgrupper, slik som forskjeller mellom for eksempel klasser, kjønn og aldersgrupper. (Grønmo et al., 2021, s. 28).

Det vil si at fattigdom handler om mangel, mens ulikhet derimot handler om fordeling i goder og ressurser. I denne oppgaven skal jeg se på fattigdom i Norge, og ikke ulikhet. Det er to måter å forstå fattigdom på, og vi skiller mellom absolutt og relativ fattigdom.

2.1.1 Den absolutte forståelsen av fattigdom

De første mer omfattende forsøk på å kartlegge omfanget av fattigdom ble gjort i England på slutten av 1800-tallet. I motsetning til tidligere oppfatninger om at fattigdom handlet om en uforskyldt skjebne eller moralske brister, var disse forskerne opptatt av at fattigdom måtte studeres objektivt, vitenskapelig og forstås i lys av samfunnsmessige forhold. En av pionerne på dette området var Benjamin Seebohm Rowntree (1871- 1954) som studerte fattigdom på York på slutten av 1800-tallet. Studien hans, *Poverty: a study of town life* (1901), blir regnet som å markere starten på den moderne fattigdomsforskningen. (Grønmo et al., 2021, s. 75). For å kunne regnes som fattig måtte en være i en situasjon hvor en ikke fikk i seg tilstrekkelig med kalorier i løpet av en dag. En måtte heller ikke ha råd til et betalt fremkomstmiddel, gå på konsert, sende brev, kjøpe søtsaker til sine barn, eller tobakk, alkohol eller en avis til seg selv. (Grønmo et al., 2021, s.76).

For å måle omfanget og utviklingen av den ekstreme formen for fattigdom i dag, opererer verdensbanken med en fattigdomsgrense på \$1,90 per person per dag. Hvis Rowntree sin definisjon er det som regnes som en absolutt fattigdom, har velferdsstatene hatt et svært vellykket prosjekt. (Grønmo et al., 2021, s.76). Utfra denne definisjonen, vil det si at vi ikke har absolutt fattigdom i Norge?

Ifølge SIFO er det mange som ikke får dekket sine behov på sosialhjelp i Norge. Økonomisk sosialhjelp omtales gjerne som samfunnets siste sikkerhetsnett. Økonomisk sosialhjelp skal kunne opprettholde en rimelig og nøktern levestandard tilpasset samfunnet de lever i. (SIFO, 2024, s. 7). Likevel beskriver de gjennom rapporten at veldig mange av sosialhjelpsmottakere begrensede muligheter til å dekke sine grunnleggende behov.

2.1.2 Den relative forståelsen av fattigdom

Forståelsen av at fattigdom handler om situasjoner hvor grunnleggende livsnødvendigheter ikke er dekt, som bidro til at det etter hvert etablerte seg en oppfatning om at fattigdom var et problem som tilhørte fortiden. I løpet av 1960-70 tallet ble denne oppfatningen kritisert i økende grad. En sentral person i denne sammenhengen, var den britiske sosiologen Peter Townsend som på bakgrunn av egne etnografiske og kvantitative studier hevdet at fattigdom i England var mer omfattende enn antatt. (Grønmo et al., 2021, s. 78/79). Townsend pekte på at mennesket som artsvenn har en rekke sosiale behov, som blant annet handler om å kunne besøke familie og venner, gi bursdagsgaver til sine barn og delta i ulike sosiale aktiviteter, som må være med når en skal forstå og studere fattigdom. (Grønmo et al., 2021, s.78). Videre viste han til at fysiologiske behov også har en sosial karakter. Behovet for kalorier vil eksempelvis være avhengig av hvor fysisk krevende jobb en har. (Grønmo et al., 2021, s. 78). For Townsend handler fattigdom om at noen har begrensede muligheter til å leve et liv i tråd med standardene som gjelder i samfunnet de tilhører. I motsetning til en absolutt definisjon tilsier Townsends forståelse at fattigdommens karakter vil endre seg når levestandarder og behovene i samfunnet endrer seg. (Grønmo et al., 2021, s. 79).

På lik linje som Townsend, definerer også FN at fattigdom handler om mer enn bare penger. «fattigdom er mangel på livsviktige ressurser. Fattigdom begrenser også menneskers mulighet til å leve verdige liv». ¹

Både FN og Townsend beskriver den relative fattigdommen, hvor de understreker at fattigdom ikke bare handler om økonomisk mangel, men også mangel på livsviktige ressurser. FN legger mest vekt på muligheten til å leve verdige liv, mens Thownsend fokuserer på ressursmangel og hva som begrenser tilgangen til vanlige livsmønstre og aktiviteter. FN og Thownsend's definisjoner viser hvordan det går utover mer enn bare økonomisk mangel. FN sin definisjon understreker viktigheten av å opprettholde en følelse av verdighet og menneskelig integritet selv når man lever i fattigdom. Det handler både om tilgang til grunnleggende behov som for eksempel mat, men også andre aspekter av livskvalitet, som for eksempel tilgang til utdanning. På den andre siden fokuserer Thownsend på hvordan fattigdom begrenser en persons evne til å delta fullt i samfunnet, ved å begrense tilgangen til vanlige livsmønstre og aktiviteter. Det kan for eksempel inkludere ting som å delta i fritidsaktiviteter, sosiale arrangement eller ha muligheten til å spare penger for fremtiden.

For å oppsummere, legger relativ fattigdom til grunn at det handler om at en ikke har tilstrekkelig med ressurser til å delta i samfunnet på lik linje med alle andre, mens den absolutte fattigdommen legger til grunn at fattigdom handler om å leve under en gitt (fysiologisk) minimumsgrense. (Grønmo et al., 2021, s. 94).

2.2. Fransk pragmatisme

Fransk pragmatisme kan forstås som en bestrebelse på å undersøke pluralitet av handlingstyper og situasjoner, herunder kritiske situasjoner av uenighet og konflikt, som mennesket må navigere rundt i på en alminnelig dag. (Blok, 2013, s. 529). Ordet pragmatisme kommer av pragma, det greske ordet for handling eller konkret situasjon. (Blok, 2013, s. 530). I tråd med dette vektlegges elementene av usikkerhet og kreativitet som ligger i sosial handling, da aktører hele tiden må tolke, tilpasse og justere sine omgivelser. (Blok, 2013, s. 530). Mot samfunnsteoriens tendens til å plassere individet og sosiale struktur som

¹ <https://fn.no/tema/baerekraftig-utvikling-fattigdom-og-befolkning/fattigdom>

begreplige motsetninger, fokuserer fransk pragmatisk sosiologi i stedet på situasjonen; dens muligheter og begrensninger, dens grad av enighet eller konflikt, dens materielle utstyring og rammer samt overgangene fra en situasjon til neste. (Blok, 2013, s. 530).

2.2.1 Luc Boltanski & Laurent Thevenot, verdiorden

Boltanski og Thevenot hevdet at i stedet for å redusere aktørens kritikk og rettferdiggjøringer til falsk bevissthet, vond tro, individuell nyttemaksimering eller lignende, måtte kritikken av andres oppfatninger eller rettferdiggjøring av egne oppfatninger appellere til kollektiv legitime verdsettingsformer i kulturen. (Skarpenes & Hestholm, 2007, s. 72/73). De skiller mellom åtte ulike verdiordener, hvor den første er markedets verdiorden.

Markedets verdiorden

Her er verdsettingsprinsippet konkurranse. Kvalifiseringsprinsippet i markedets verdiorden er konkurransedyktighet. I denne verdiorden er kjøp, salg, rikdom og knappe goder uttrykk for moralsk storhet, fordi utvekslingen av disse fører til oppnåelsen av det felles beste. (Blok, 2013, s. 538).

Industrielle verdiorden

Over i den industrielle verdiorden er det overordnede verdsettingsprinsippet knyttet til teknisk effektivitet og planlegging. Kvalifiseringsprinsipper i denne verdiordenen er kompetanse og reliabilitet. Vi kan si at de verdifulle relasjonene i denne verdiordenen er de som sikrer kontroll. (Andersen, s. 38). Hver gang en maskin, arbeider eller en organisasjon vurderes ut fra idealer om målbarhet og effektivitet, befinner vi oss i den industrielle verden i følge Boltanski og Thevenot. (Blok, 2013, s. 538).

Den artistiske (inspirasjonelle) verdiorden

I den artistiske (inspirasjonelle) verdiorden er det overordnede verdsettingsprinsippet knyttet til det å bli inspirert. Det som kvalifiserer i denne verdiordenen er lidenskap og (artistisk) inspirasjon, og bevis for dette kan finnes gjennom emosjoner og det å være involvert. (Andersen, 2017, s. 39). Inspirasjonsregimet spores til Augustins tanker om Guds stand, men handler mer moderne om inspirasjonens og kreativitetens nådegave, som rutinemessig knyttes til for eksempel kunstnere. (Blok, 2013, s. 538).

Opinionsverden

I opinionsverdenen er det overordnede verdsettingsprinsippet knyttet til andres meninger. Kvalifiseringsprinsippet er det å få anerkjennelse og det å være stor handler i denne ordenen om det å få anerkjennelse, å bli gjenkjent eller være berømt. (Andersen, 2017, s. 39). Det handler om prestisje og anseelse i andres øyne, og det er gitt for eksempel i vår tids utbredte diskurser om verdien av «sosial kapital» (Blok, 2013, s. 538).

I den domestiske/hjemlige verdiorden

I den domestiske eller hjemlige verdiorden er det overordnede verdsettingsprinsippet videreføring av tradisjon og etablerte hierarkier. Kvalifiseringsprinsippet er her å akseptere hierarkier, og relevante bevis vil vise til tradisjon. I denne verdiorden verdsettes personlige relasjoner, men dette er ikke avgrenset til familie og slekt- en rekke subjekter kan være relevante. (Andersen, 2017, s. 39). Det handler om verdien av røtter, tradisjon og lokal forankring. (Blok, 2013, s. 538).

Kollektive verdiorden

I motsetning er det overordnede verdsettingsprinsippet i den kollektive verdiorden kollektivets beste. Kvalifiseringsprinsippet i denne verdiorden er likhet og solidaritet. Formatet til relevante argumenter har derfor en formell eller offisielle karakter. Relevante objekter er regler, prosedyrer og borgerrettigheter. Subjektene i denne verdenen betraktes som kollektive størrelser, og likeverdige borgere representerer et slikt kollektiv størrelse. (Andersen, 2017, s. 38). Det er viktig å understreke at i denne verdiordenen ikke mennesker individuelle, men kollektive. Individualitet er relevant og verdifullt når man tilhører eller representerer et større kollektiv. I denne verdiordenen er viktige personer representanter, politikere eller delegater. (Skarpenes & Hestholm, 2007, s. 91).

Tanken er at disse seks rettferdiggjørelsesregimene er tilgjengelige som en ressurs, når aktører vil rettferdiggjøre eller kritisere bestemte sosiale handlingsforløp og institusjoner. (Blok, 2013, s. 538). Videre er det to verdiordener som er kommet til etter at «on justification» ble utgitt.

Prosjektorienterte verdiorden

Prosjektorientert verdiorden er den ene. Det overordnede verdiprinsippet i denne verdiorden er aktivitet- i den betydningen å knytte seg til eller å generere prosjekt- det å utvide forbindelser eller å være deltager i et nettverk. Viktige objekter i denne verdiordenen er nye organisatoriske innretninger og informasjonsteknologi. For å kunne knytte forbindelser eller etablere relasjoner må man ha tillit, kunne ta ansvar og samarbeide. (Andersen, 2017, s. 40).

Den grønne verdiorden

Statusen til den grønne verdiorden er mer uavklart. I senere bidrag er den blitt karakterisert som en «potensiell» ny verdiorden, samtidig som det understrekes at den har et svakere empirisk fundament enn de andre verdiordenene. Det overordnede verdissetingsprinsippet i den grønne verdiorden er å være i harmoni med naturen og å være miljøvennlig. (Andersen, 2017, s. 40).

3.0 METODE

Metoden foretar en gjennomgang av hva som har blitt gjort i oppgaven og hvordan det har blitt gjort. I en bachelor er det viktig med en metodedel, for å kunne svare best mulig på oppgavens problemstilling.

3.1 Metodevalg

For denne oppgaven kunne flere metoder vært aktuelle for å besvare problemstillingen. Intervju eller spørreundersøkelse ble vurdert når jeg skulle begynne å skrive oppgaven. Jeg vurderte å bruke en anonym spørreundersøkelse i oppgaven, i håp om å få svar på hvordan det opplevdes å være fattig i Norge i 2024. Det endret seg da veileder gjorde meg oppmerksom på mulige utfordringer med å oppnå konkrete og relevante svar. Oppgaven er derfor en litteraturstudie eller en litteraturgjennomgang som er skrevet med bakgrunn i teorier fra ulike pensumtekster, artikler og statistikk.

Jeg startet med å samle tekstene jeg fant relevante, deretter leste jeg gjennom dem for å skille ut det som hjalp meg mest med å besvare min problemstilling. Oppgaven er derfor bygd opp med tekster om noen av fattigdommens ulike definisjoner og forståelser.

3.2 Begrunnelse for metodevalg

I denne oppgaven har jeg valgt å benytte meg av en litteraturstudie for å undersøke fattigdom i Norge. En litteraturgjennomgang er en systematisk gjennomgang av eksisterende forskning innenfor et spesifikt tema eller fagfelt. (Person, 2021). En litteraturstudie er en undersøkelse kun basert på studier av litteratur. Oppgaven blir dermed en teoretisk tilnærming til temaet,

der man baserer seg på materiale hentet fra bøker, artikler, rapporter og andre vitenskapelige kilder. (Rognsaa, 2023, s. 53).

Ettersom fattigdom er et sårt tema for mange, finner jeg det vanskelig å gjennomføre studien kvantitativ, med for eksempel spørreundersøkelse eller intervju. Et litteraturstudie gir en oversikt av forståelsen av fattigdom i Norge, og er derfor relevant for å svare på min problemstilling «*hvorfor er det ulik forståelse av fattigdom?*»

3.2.1 Fordeler og ulemper ved valgt metode

Det er både fordeler og ulemper ved å bruke en litteraturstudie. En litteraturstudie innebærer en rekke ulik litteratur, som kan gjøre det krevende å skille ut det som er relevant, men også påse at kilden er pålitelig. Det gir en grundig forståelse av emnet, ved kunnskap om forskning. Ved et litteraturstudie kan man også utforske et bredt spekter av emnet, inkludert ulik forskning, teori og empiriske studier. Ved et litteraturstudie trenger man heller ikke tenke på informanter, noe som jeg i denne oppgaven ser på som en fordel. Fattigdom vil for mange oppleves som vanskelig. Med tanke på det brede spekteret av teori og forskning, har det mest krevende med oppgaven vært å skille ut det som er mest relevant. Det har også vært vanskelig i mitt studie å finne nok litteratur, som omhandler tidsperspektivet jeg har ønsket å avgrense meg til, men også som har vært relevant for min problemstilling.

3.2.2 Utvalg

Jeg ønsker å understreke at denne oppgaven skal ikke undersøke ulike debatter. Oppgaven skal undersøke ulike politiske parti, og deres forståelse av fattigdom. Jeg har valgt å se på politiske parti sine synspunkt på fattigdommen i Norge, fordi det virker som at det er ulike forståelser av det. Jeg har i oppgaven valgt å bruke Arbeiderpartier, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Fremskrittspartiet for å se om også de ulike partiene har forskjellige perspektiv på dagens situasjon, eller om forskjellen ligger på befolkning og politikk.

3.3 Litteratursøk

For å gjennomføre denne oppgaven har jeg trent ulike politiske parti sine synspunkter på fattigdom i Norge. Jeg har tatt utgangspunkt i Høyre, Rødt, Sosialistisk Venstreparti, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet.

3.3.1 Søkeprosess

Jeg ønsket å finne ut hvordan ulike politiske parti forstod fattigdom, og valgte meg derfor ut fem ulike parti, og søkte først på «fattigdom» på deres nettside. Hos noen av partiene ga det veldig lite resultater, og jeg byttet derfor med ulikhet, hvor jeg fant noen relevante artikler. På Fremskrittspartiet sin side fant jeg ingen tekster med søkeordene fattigdom og ulikhet, og valgte derfor å søke på velferd.

3.3.2 Oversikt politiske parti

Tekstene som har vært relevante for min oppgave har vært:

- Arbeiderpartiet: ulikhet, fattigdom og økende forskjeller. ²
- Rødt: fattigdom ³
- Sosialistisk Venstreparti: økonomisk ulikhet. ⁴
- Høyre: ulikhet og sosial mobilitet ⁵
- Fremskrittspartiet: Arbeid og velferd ⁶

² <https://www.arbeiderpartiet.no/politikken/ulikhet-fattigdom-og-okende-forskjeller/>

³ <https://roedt.no/fattigdom>

⁴ <https://www.sv.no/blog/a-aa/okonomisk-ulikhet/>

⁵ <https://hoyre.no/politikk/var-politikk/ulikhet-og-sosial-mobilitet/>

⁶ <https://www.frp.no/var-politikk/arbeid-og-velferd/velferd>

4.0 ANALYSE/DRØFTEKAPITTEL

I denne delen av oppgaven skal jeg se på forståelsen av fattigdom i Norge, med fokus på fem politiske parti. Jeg har valgt å gå utfra hva de ulike partiene skriver på sine sider, og hvordan de forholder seg til fattigdom i NRK sitt program «debatten».

4.1 Fattigdomsperspektiv

Gjennom to episoder av «Debatten» med Fredrik Solvang, blir det diskutert fattigdom i Norge. Episodene er fra 15. November 2022⁷, og 22. November 2022⁸, og jeg skal i dette kapitlet se på hvordan de ulike politiske partiene forholder seg til fattigdomsproblemet i Norge.

15. November 2022 stilte representanter fra Arbeiderpartiet, men også personer med sårbar økonomi opp i debatten. Dette viser to ulike synspunkter på forståelsen av fattigdom. Renate mottar arbeidsavklaringspenger, og opplever at høye utgifter og levekostnader skaper økonomiske vanskeligheter. Hun legger frem spørsmål til regjering om når hun og andre i hennes situasjon, får nok til å leve verdige liv.

Som representant fra Arbeiderpartiet er det Marte Mjøs Persen som stiller. Hun understreker partiets fokus på å beskytte befolkningen mot prisvekst, gjennom tiltak som strømstøtte og økt bostøtte. Persen gir derimot ikke et direkte svar på når Renate og andre i hennes situasjon vil få tilstrekkelig støtte til å leve verdig, men forteller at et av hennes store engasjement i politikken er å hjelpe de som er i lignende situasjon som Renate.

I denne debatten virker det som at representant for Arbeiderpartiet legger mer vekt på effektiviteten av tiltakene som er gjennomført. Når Renate legger frem sitt perspektiv av

⁷ <https://tv.nrk.no/serie/debatten/202211/NNFA51111522>

⁸ <https://tv.nrk.no/serie/debatten/202211/NNFA51112222>

dyrtiden, gir Persen imidlertid ingen svar om når Renate og andre i hennes situasjon får tilstrekkelig støtte. Debatten viser en dyp bekymring for hvordan samfunnet håndterer de økte levekostnadene og sørger for at alle har nok økonomisk støtte til å leve verdige liv, uavhengig av arbeidssituasjon. Velferdsordningene skal vel gjøre Norge til et bedre land å bo i? Episoden fra debatten viser det at en betydelig andel av befolkningen opplever økonomiske utfordringer, og med tanke på dette kan det tolkes som at politikere ikke vil legge noe mer i dette samfunnsproblemet, men hvordan stiller ulike politiske parti seg til fattigdom i Norge?

4.1.1 Arbeiderpartiet

Arbeiderpartiet ønsker å skape flere jobber, omfordele skattesystemet, sikre lik velferd til alle i hele landet og ha et slagkraftig NAV som gir folk hjelpen de trenger. De ser på ulikhetene i samfunnet som et problem, der noen får mer mens andre får mindre. Dette skaper en skjev fordeling av samfunnets verdier, som ikke er rettferdig. Den økonomiske ulikheten i Norge er stor om vi ser på ulikhet i formue.⁹

De peker på en befolkning der de aller fleste har ei lønn å leve av og en trygg økonomi, hvor dette gir god kjøpekraft og høyere forbruk. De aller rikeste sparer ved økt rikdom, mens vanlige folk bruker inntekten på det de trenger. Næringslivet er derfor tjent med lav ulikhet og at inntektene og formuen er jevnt fordelt.¹⁰

Ut fra denne beskrivelsen, legger Arbeiderpartiet fokus på flere sentrale områder i sin politiske agenda, hvor målet er å adressere ulikheter i samfunnet og sikre en rettferdig fordeling av samfunnets ressurser. Sentralt står å sikre flere arbeidsplasser, omfordeling av skattesystem og styrke NAV for å sikre at alle får hjelpen de trenger. Hvis vi skal sette dette opp mot presentasjonen i debatten, møter de utfordringene med fattigdom på en generell basis, hvor ikke alle får tilstrekkelig hjelp. For eksempel blir det nevnt at bostøtten de har økt, ikke er tilstrekkelig i alle kommuner, som gjør at det er lite hjelp for blant annet Renate. Tiltakene de fremlegger for å minske fattigdommen er gode tiltak, og vil dekke flere grupper mennesker, med at de blant annet vil styrke NAV, men ut fra debatten virker det som at fokuset deres

⁹ <https://www.arbeiderpartiet.no/politikken/ulikhet-fattigdom-og-okende-forskjeller/>

¹⁰ <https://www.arbeiderpartiet.no/politikken/ulikhet-fattigdom-og-okende-forskjeller/>

ligger på hva de allerede har gjort for å bekjempe fattigdom. Indikerer det at de er fattigdomsfornektere?

4.1.2 Rødt

«Forskjellen mellom fattig og rik i Norge har økt siden 80- tallet. Vi mener at alle som ikke kan forsørge seg gjennom vanlig arbeidsinntekt må sikres en form for offentlig ytelse som gir grunnlag for et verdig liv uten fattigdom.»¹¹. Rødt vil blant annet øke minstesatsen for sosialhjelp til et nivå det er mulig å leve av, innføre gratis barnehage og SFO og at velferdsstaten må sørge for at de som får alvorlige helsemessige problemer, får leve så gode og økonomisk trygge liv som mulig. En av politikerne i Rødt er Mímir Kristjánsson, som opplever at svært mange politikere ikke vil ta fattigdomskrisen inn over seg. Han mener dette handler om fattigdomsfornektelse. «Fattigdomsfornektelse kommer i mange former. En av de vanligste er å skylde på ukrainere. Ukrainere utgjør en betydelig andel av matkøene, men det er langt fra alle som står der. Et norsk pass gjør deg ikke immun mot høyere matpriser. Samtlige frivillige organisasjoner forteller at det også er stadig flere innfødte nordmenn som kommer i matkøene. Småbarnsforeldre, trygdede og pensjonister går igjen- men også flere som er i full jobb.» (Kristjánsson, 2023).

«Moralen er at om du er fattig, så er det først og fremst din egen feil». Akkurat som med klimafornektelse er den farligste formen for fattigdomsfornektelse den vi finner på stortinget og i regjering. Der sitter det få som tviler på at klimaendringer er menneskeskapte, eller at fattigdom er et samfunnsproblem. Men det gjøres lite med problemene. (Kristjánsson, 2023).

Kristjánsson påpeker i debatten at det er viktig å øke minstesatsene i velferdsstaten, og at minstesatsene ikke er mulige å leve av i et velstående land som Norge, ettersom de er langt under fattigdomsgrensen. Han påpeker at regjeringen burde skamme seg over slik situasjonen har blitt, fordi det ikke burde gå ann å være fattig i et land som Norge som er så rikt. Problemene vi har i dag hadde vi ikke trengt å ha, hvis vi bare hadde tatt grep.¹²

¹¹ <https://roedt.no/fattigdom>

¹² <https://tv.nrk.no/serie/debatten/202211/NNFA51111522>

I motsetning til Arbeiderpartiet virker det som at Rødt har en annen virkelighetsforståelse av situasjonen i Norge, og viser en stor bekymring rundt de økende forskjellene i Norge, og behovet for å adressere fattigdomsproblemet. De peker på viktigheten av å sikre et verdig liv for alle, uavhengig av om de kan forsørge seg gjennom vanlig arbeidsinntekt.

4.1.3 Sosialistisk Venstreparti

«Vi nordmenn liker å tro at vi bor i et samfunn med høy grad av likhet. Sannheten er at de økonomiske ulikhetene i Norge er store, og at de har økt de siste årene. Barn som bor i familier med vedvarende lavinntekt økte både i andel og antall under Solberg- regjeringen. I dyrtiden vi er inne i nå trengs det målrettede tiltak for å forhindre og bekjempe fattigdom. Vi har økt barnetrygden, uføretrygden, minstepensjonen, studiestøtten, bostøtten og sosialhjelpen, og ikke minst strømstøtten. Men vi må gjøre mer for å omfordele fra de som har mest til de som har minst, og sikre velferdsgoder til alle.»¹³

Sosialistisk Venstreparti ser på fattigdom som et resultat av økonomiske ulikheter og mangel på omfordeling av ressurser fra de rikeste til de fattigste. De understreker behovet for målrettede tiltak for å forhindre og bekjempe fattigdom, spesielt for barn og sårbare grupper. Nestleder i Sosialistisk Venstreparti, Kirsti Bergstø deltar i Debatten15. November 2022. Hun mener at situasjonen blir for mange mer krevende, og at dyrtiden vi nå er i krever en bedre økonomisk fordeling for at folk skal ha en grunnleggende trygghet. Hun vektlegger viktigheten av at enkeltpersoner forteller sine opplevelser med fattigdom, slik at man kan løfte det som et samfunn. Sosialistisk Venstreparti har en forståelse av at fattigdom er et samfunnsproblem, som krever konkrete tiltak. Det blir fremlagt tiltak som er gjennomført, men også forståelsen av at det må gjøres mer for å bekjempe ulikheten som de refererer til.

¹³ <https://www.sv.no/blog/a-aa/okonomisk-ulikhet/>

4.1.4 Høyre

Høyre fokuserer på årsakene til at noen faller utenfor arbeidslivet og understreker betydningen av å få flere ut i jobb, for å løfte flere ut av lavinntekt. De peker på økte utgifter til kommunene og behovet for å redusere skatter og avgifter. De ser på fattigdom i sammenheng med arbeidsløshet og understreker behovet for å skape flere jobber for å redusere antallet som faller utenfor arbeidslivet. De ser også på økende inntekter blant visse grupper, som for eksempel pensjonister. «Norge er et av landene i verden med minst forskjeller mellom folk. Selv om forskjellene fortsatt er små, ser vi en økning av barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt. For veldig mange barn i Norge handler ikke fattigdom om tak over hodet eller mat på bordet. Det handler om familien har råd til at barna kan være med på fritidsaktiviteter, eller å reise på ferie. Det er vondt å være fattig i verdens rikeste land.»¹⁴.

Tiltakene Høyre ønsker å gjennomføre handler for det meste om arbeid. Tilrettelagt arbeid, og tiltaksplasser for personer med nedsatt arbeidsevne er to av tiltakene Høyre vil gjennomføre for å minske ulikhetene i Norge. Høyre referer til ulikhet og sosial mobilitet, som begge er to viktige faktorer i debatten om fattigdom. Senere i teksten bruker de også begrepet fattigdom, som vil si at de erkjenner at det er et fattigdomsproblem i Norge, og ikke bare ulikheter.

4.1.5 Fremskrittspartiet

På Fremskrittspartiet var det imidlertid ingen tekster som handlet om fattigdom eller ulikhet, men de hadde en side om velferd. «Fremskrittspartiet mener en grunnleggende holdning må være at alle skal bidra etter evne for å sikre gode og bærekraftige velferdsordninger i fremtiden.»¹⁵. De vil blant annet at velferdssystemet sikrer den enkelte rett ytelse til rett tid, utrede muligheter for å vri ytelse fra kontantytelser til skattefradrag og styrke innsatsen for å få flere selvforsørget av arbeidsinntekt.

Også her er de opptatt av at flere mennesker får tilgang til arbeid, og dermed en stabil inntekt, noe som kan løfte folk ut av fattigdom. Med tanke på at de vektlegger behovet for

¹⁴ <https://hoyre.no/politikk/var-politikk/ulikhet-og-sosial-mobilitet/>

¹⁵ <https://www.frp.no/var-politikk/arbeid-og-velferd/velferd>

bærekraftige velferdsordninger, viser dette og at de erkjenner fattigdomsproblemet i Norge, og vil gjennomføre tiltak for bekjempelsen av fattigdom på lang sikt.

4.2 Analyse av fattigdomsperspektiv

Kapittelet over viser at det er ulike virkelighetsoppfatninger blant politiske parti.

Arbeiderpartiet og Høyre stilte ikke opp i den ene debatten, noe som kan oppfattes som det Kristjansson kaller fattigdomsfornekttere. Alle partiene legger frem tiltak for å bekjempe fattigdom, hvor noen vektlegger arbeid, og andre vektlegger hjelp for det generelle samfunnet, med for eksempel tiltak som gratis SFO. Det kan forstås som at det er uenighet om hvor alvorlig situasjonen i Norge er, og hvilke tiltak som bør gjennomføres for å løfte flest mulig ut av fattigdommen. Ved hjelp av de ulike synspunktene, vil det være mulig å gjøre en analyse av de ulike forståelsene av fattigdom. I denne delen av oppgaven skal jeg sette opp de ulike forståelsene av fattigdom, mot verdiordenene til Boltanski og Thevenot.

Arbeiderpartiet

Renate sitt spørsmål om når hun får tilstrekkelig støtte, blir svart av Arbeiderpartiet med hvilke økninger som har blitt gjennomført, som for eksempel bostøtte. Dette er ikke tilstrekkelig i hennes situasjon, ettersom hun bor i en 40 kvadrats leilighet, med et barn som må dele soverom med sin mor, fordi leiligheten ikke er stor nok, og de ikke har økonomi til noe større. Fra Arbeiderpartiets perspektiv kan økte støtteordninger fremstå som en positiv handling for å bekjempe fattigdom, fordi det bidrar til å redusere boligkostnadene for lavinntektsfamilier. Sett fra Renates perspektiv, viser det seg at selv med disse økningene, er støtten fremdeles ikke tilstrekkelig for å sikre et verdig liv for henne og hennes barn. Basert på dette, og hvordan Arbeiderpartiet fremlegger fattigdom, refererer de til markedets verdiorden. De vurderer effektiviteten av politikken basert på evnen til å fungere innen økonomiske rammer og markedsbaserte prinsipper. Det er mulig at tallene de fremlegger på nettsiden, som for eksempel at fattigdom blant pensjonister har gått ned, gjør at de ser effektiviteten av politikken, basert på de økonomiske rammene de har satt. I markedets verdiorden er kjøp, salg, rikdom og knappe goder uttrykk for moralsk storhet, fordi

utvekslingen av disse fører til oppnåelse av det felles beste. (Blok, 2013, s. 538). Det vil være tenkelig at regjeringen ønsker oppnåelse av det som er felles beste, men i en politisk beslutningsprosess er det ikke nødvendigvis bare en verdiordning som dominerer. Det vil si at selvom regjeringen vurderer politikkenes effektivitet innen markedets verdiordning, at den også tar hensyn til andre verdier som er knyttet til sosial rettferdighet, likhet og velferd. Boltanski og Thevenot argumenterer for at aktører i offentlige debatter ofte bruker kollektive verdsettingsprinsipper, eller «verdiordener», for å rettferdiggjøre sine handlinger. (Andersen, 2017, s.38).

Arbeiderpartiet ser blant annet på viktigheten av å adressere ulikheter i samfunnet. Som regjering er de ansvarlig for å håndtere økonomiske spørsmål, som inkluderer fattigdom. Med tanke på at de refererer til ulikhet og ikke fattigdom, kan det virke som at de har en annen virkelighetsforståelse av situasjonen i Norge, noe som også kan komme av hvilket fokus de har. Utfra debatten, og hvordan de presenterer effektiviteten av tiltakene sine, appellerer de også til den industrielle verdiorden ved å blant annet se på effektiviteten av gjennomførte tiltak.

Høyre

Høyre ønsker på lik linje med Arbeiderpartiet, å få flest mulig ut i jobb, og derfor appellerer til den industrielle verdiorden, som blant annet fokuserer på effektivitet. De fokuserer på årsakene til at noen faller utenfor arbeidslivet, og peker på behovet for å få flest mulig ut i jobb for å kunne løftes ut av lavinntekt. Det vil være effektivt å få flest mulig ut i arbeid, for å minske fattigdommen. For mange er arbeid den primære kilden til inntekt. En stabil jobb vil bidra til å dekke grunnleggende levekostnader og økonomiske behov. Det gir ikke bare økonomisk trygghet, men også en følelse av tilhørighet i samfunnet, og vil derfor være en viktig faktor for å redusere fattigdom. Derimot vil lav lønn og ustabile jobber være med å opprettholde fattigdom. Det er også viktig å erkjenne at ikke alle har mulighet til å være i full jobb, eller være i jobb i det heletatt. «De som er mest utsatt for fattigdom er arbeidssøkende, hjemmeværende, deltidsansatte og studenter med ustabil inntekt.» (Grønmo et al., 2021, s.77). Disse gruppene kan møte utfordringer med å sikre en stabil inntekt som gjør det mulig å opprettholde en normal levestandard. Ettersom mangel på stabil inntekt kan føre til økonomisk usikkerhet og begrenset tilgang til nødvendige ressurser og tjenester, vil det være

viktig med tiltak som ikke bare fokuserer på å øke deltakelsen i samfunnet, men også fokusere på de sosioøkonomiske faktorene. En generell økning i støtteordninger kan være positivt, men det er likevel viktig å adressere spesifikke utfordringer og behov som enkelte familier kan stå overfor. Arbeiderpartiet og Høyre fremlegger viktigheten av arbeid. De er opptatt av at flest mulig skal være i arbeid, men som vi har sett innledningsvis, er det også flere som er i jobb, som opplever å slite med å få endene til å møtes.

Fremskrittspartiet

Målet til Fremskrittspartiet er å få flere til å være selvforsørget gjennom arbeidsinntekt. De legger vekt på behovet for bærekraftige velferdsordninger. Partiet ønsker å sikre rett ytelse til rett tid, som indikerer en effektiv og rettferdig fordeling av velferdsytelser, og ønsker å styrke innsatsen for å få flere i arbeid. Dette kan ses på som en strategi for å redusere avhengigheten av offentlige støtteordninger på lang sikt. Med dette fokuset viser også de til den industrielle verdiorden, ved å se på effektiviteten av å ha flest mulig ut i arbeid. Men det er også tenkelig at de refererer til den grønne verdiorden. Det overordnede verdisettingsprinsippet i den grønne verdiorden er å være i harmoni med naturen og å være miljøvennlig. (Andersen, 2017, s. 40). Måten jeg tenker at de appellerer til denne verdiorden, er på grunn av likheten mellom deres ønske på bærekraftige velferdsordninger og den grønne verdiorden sitt prinsipp om å være i harmoni med naturen. Begge peker på en retning som vil være bra for både vår generasjon, men også de neste generasjonene.

Rødt

Rødt ser på helheten av fattigdom, og hvordan det har økt siden 80- tallet. De mener at alle som ikke kan forsørge seg gjennom vanlig arbeidsinntekt må sikres en form for offentlig ytelse som gir grunnlag for et verdig liv uten fattigdom. Dette ønsker de å gjøre med å blant annet øke minstesatsen for sosialhjelp til et nivå det er mulig å leve av. Kristjánsson som er politiker for Rødt hever bekymringer. Han ser på fattigdom som et alvorlig samfunnsproblem og ønsker å skape bevissthet rundt dette. Kristjánsson utfordrer som nevnt over, offentlige representanter og samfunnet generelt til å adressere fattigdomsproblemer. Det er flere

strukturelle årsaker til fattigdom, og disse årsakene går utover individuelle valg. Eksempel på strukturelle årsaker kan være velferdsordninger. Utfra verdiordnene til Boltanski og Thevenot, appellerer rødt til den kollektive verdiorden, som fokuserer på solidaritet og likhet, ettersom de peker på fattigdommen i Norge og ser på dette som et stort samfunnsproblem. De peker på nødvendigheten av likhet i samfunnet, som kan ses i sammenheng med borgerrettigheter. Kvalifiseringsprinsippet i den kollektive verdiorden er likhet og solidaritet. Relevante objekter er regler, prosedyrer og borgerrettigheter. (Andersen, 2017, s. 38).

Rødt ser på nødvendigheten av en bred forståelse av fattigdom. Økningen i fattigdom siden 80-tallet blir sett på som bekymringsverdig av Rødt, og utfra tiltakene de fremstiller, indikerer en forpliktelse til å løse problemet med fattigdom gjennom tiltak som sikrer økonomisk støtte til de som trenger det mest. Flere av partiene vi har sett over legger fokuset på arbeid, når de legger frem tiltak mot fattigdom. Andre tiltak som å styrke NAV er også nevnt av partiene over, men Rødt legger fokuset her.

Sosialistisk venstreparti

I likhet med Rødt, kan det virke som at Sosialistisk Venstreparti ikke fokuserer like mye på arbeid. De ønsker blant annet å øke skatten, satse på velferd og øke barnetrygden.¹⁶ Det virker som at Sosialistisk venstreparti ser mer på helheten av dyrtiden, hvor de påpeker både at fattigdommen økte når Erna Solberg styrte landet, men også dyrtiden vi er i nå. De ønsker å bruke enda mer penger på å forhindre og bekjempe fattigdom i dyrtiden. Ved å se helheten av fattigdom, appellerer man også til den kollektive verdiorden. Dersom man ser like mye på det sosioøkonomiske, som det økonomiske, ville det kanskje vært mindre fattigdom. For å fremme sine perspektiv, vil også politikken appellere til opinionsverden, som er knyttet til andres meninger. I denne ordenen er det å få anerkjennelse, bli gjenkjent og berømt kvalifiseringsprinsippet. (Andersen, 2017, s. 39). Sosialistisk Venstreparti ønsker å gjennomføre politiske tiltak som styrker velferdsordningene, omfordele ressurser og søker å fremme sosial inkludering og rettferdighet.

Utfra helheten til de politiske partiene, ser Arbeiderpartiet og Høyre hovedsakelig på manglende tilknytning til arbeidslivet. Med tanke på at Fremskrittspartiet ikke hadde en

¹⁶ <https://www.sv.no/blog/a-aa/okonomisk-ulikhet/>

konkret tekst om fattigdom, syntes jeg det var vanskelig å analysere deres forståelse av fattigdom. Men de legger vekt på arbeid, og fokuserer også på bærekraftige velferdsordninger utfra deres tekst om velferd. Samtidig kan det se ut som at Sosialistisk Venstreparti og Rødt fokuserer mer på helheten av dyrtiden, og de strukturelle faktorene til fattigdom. Med partienes ulike fokus, refererer alle til den prosjektorienterte verdiorden, ved å være en deltaker i et nettverk som i denne sammenheng er samfunnet. «For å kunne knytte forbindelser eller etablere relasjoner må man ha tillit, kunne ta ansvar og samarbeide.» (Andersen, 2017, s. 40). Tillit og kunne ta ansvar er svært viktig når det kommer til politikk. For at et parti skal kunne bli valgt er det viktig at befolkningen ser at de kan ta ansvar for de samfunnsrelaterte utfordringene.

Partiene legger frem mange av de samme tiltakene for å redusere fattigdom, men Sosialistisk Venstreparti fokuserer spesielt på å bekjempe fattigdom gjennom målrettede tiltak, som hovedsakelig er rettet mot barn og sårbare grupper. På lik linje som Sosialistisk Venstreparti, fokuserer også Rødt på å bekjempe fattigdom gjennom økte støtter, spesielt til de som ikke kan være i arbeid. Tilnærmingen til å bekjempe fattigdom, blant de ulike politiske partiene i Norge, viser ikke bare forskjeller i tiltak, men også i alvorlighetsgrad. Høyre, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet fremhever viktigheten av arbeid, og effektiviteten av gjennomførte tiltak. Dette kan forstås som at de ikke ser alvoret i fattigdommen.

Derimot virker det som at Rødt er mer opptatt av å se på de underliggende årsakene til fattigdom, og tilby velferdstiltak som kan hjelpe ulike grupper i befolkningen, både mennesker som er i arbeid, men også de som ikke er i arbeid. Rødt ser på utfordringene som er knyttet til manglende økonomisk støtte og økte levekostnader.

Med tanke på hvordan de ulike partiene legger frem sin forståelse av fattigdom, ser vi at det er ulike forståelser av fattigdommen i Norge. Utfra de ulike synspunktene og verdiordnene vi har gjennomgått over, tyder det på at Høyre, Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet er enige i hvilke tiltak som bør gjennomføres for å bekjempe fattigdom. Og utfra det vi har sett på i oppgaven, virker det også som at de har samme forståelse av fattigdomsproblemet i Norge. På den andre siden legger Rødt og Sosialistisk Venstreparti frem en mer alvorlig tilnærming av fattigdomsproblemet, og vektlegger tiltak som også vil løfte de som ikke er i arbeid, utav fattigdommen.

Et interessant funn i oppgaven er at få av partiene legger frem fattigdom på sine nettsider, som og betyr at de som har referert til ulikhet, mener at det ikke er fattigdom i Norge, men ulikhet. Som vi har sett var det ingen tekster om fattigdom hos Fremskrittspartiet, og av de andre partiene var det kun Rødt som viste til fattigdom i sin tekst. Høyre startet sin tekst med å referere til ulikhet, men benytter seg senere av fattigdomsbegrepet. Mens noen perspektiv vektlegger økonomiske hensyn og effektiviteten, understreker andre behovet for samfunnets ansvar, solidaritet og likhet. Økonomiske hensyn kan være viktig for å sikre effektiv bruk av ressurser, men man må også ta hensyn til de sosioøkonomiske faktorene som for eksempel tilgang til utdanning, da disse spiller en sentral rolle i å avgjøre en persons evne til å unnslipe fattigdom.

En velferdsstat består hovedsakelig av to pilarer. Gratis eller subsidierte tjenester som barnehage, utdanning, helsetjenester og eldreomsorg, og inntektssikring i folketrygden og den kommunale sosialhjelpen. Folketrygden kompenserer for inntektsbortfall ved sykdom, arbeidsledighet, ulykker, fødsler og alderdom. (Sterri, 2020). Hvis vi skal sette denne definisjonen opp mot gjennomsnittlig årslønn, som ifølge Statistisk Sentralbyrå var 668 400 kr i 2023¹⁷, så gjør velferdsstaten en veldig god jobb. Skal vi derimot se på antall tonn mat som ble delt ut av matsentralen i 2023, som var 6084 tonn, som tilsvarer ca 12 millioner måltider¹⁸, så belyser det et annet perspektiv. Ved hjelp av denne definisjonen og oppgavens fremleggelse av de ulike forståelsene, kan vi se at de ulike politiske partiene har forskjellige virkelighetsoppfatninger. Alle partiene legger frem tiltak som å for eksempel styrke NAV, men utfra det vi har sett, kan det virke som at flere parti legger fokuset på arbeid. Det kan tolkes som at enkelte politiske parti legger fokuset på gjennomførte tiltak, og ikke ser alvorligheten av situasjonen i Norge. Rødt er tydelige på økte ytelser, mens Arbeiderpartiet blant annet ser på muligheter for utdanning. Utdanning og arbeid er begge sentrale i bekjempelsen av fattigdom, men slik vi har sett i oppgaven, er ikke dette tilstrekkelig ettersom flere i den norske befolkningen opplever fattigdom. Det er viktig å påpeke at tallene fra matsentralen kan tolkes på ulike måter. Matsentralen og antall personer i kategorien «ille ute», har begrenset gyldighet for å representere hele befolkningen, fordi de kan være basert på et bestemt utvalg

¹⁷ <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/faktaside/arslonn>

¹⁸ <https://www.matsentralen.no>

eller spesifikke grupper av mennesker, som derfor ikke nødvendigvis reflekterer situasjonen til alle i samfunnet. For eksempel kan mange av de som benytter seg av matsentralen være personer som allerede befinner seg i en økonomisk vanskelig situasjon, og derfor ikke gir et fullstendig bilde av fattigdommen blant hele befolkningen. Selvom det ikke gir et fullstendig bilde av fattigdommen blant hele befolkningen, belyser det et fattigdomsproblem i Norge.

Derimot kan for eksempel den høye årslønnen, være en tro om at Norge tilbyr like muligheter for alle borgere, hvis man skal se dette fra et politisk perspektiv. For eksempel peker Arbeiderpartiet på statistikk som viser høy sysselsetting og et velutviklet velferdssystem som et tegn på at like muligheter eksisterer i praksis, i form av tilgang til grunnleggende tjenester som for eksempel helsehjelp og utdanning for alle, og uavhengig av økonomisk bakgrunn.

Velferdsordningene gjør at Norge er et bedre land å bo i, sammenlignet med andre land. Til tross for dette, viser det også at en betydelig andel av befolkningen opplever økonomiske utfordringer. De ulike perspektivene som er fremlagt, viser hvordan ulike politiske parti forstår fattigdom, som reflekterer ulike virkelighetsoppfatninger. På den ene siden presenteres bekymringen for økende fattigdom og utfordringene som er knyttet til lavinntekt, mens på den andre siden blir argumenter fremmet om velferdsstatens effektivitet og fokus på arbeid som veien ut av fattigdom.

5.0 AVSLUTNING

5.1 Hvorfor har vi ulike forståelser av fattigdom?

«Hvorfor har vi ulik forståelse av fattigdom»

Oppgaven viser at det er ulike forståelser av fattigdom, og at forståelsen kan basere seg på hvilket interessefelt man har. Ingen av de politiske partiene har gitt en definisjon på fattigdom når de skriver om det, men blant annet Arbeiderpartiet har oppgitt hva de ser på som ulikhet, og hva ulikhet gjør med samfunnet. Det er få av partiene som bruker fattigdomsbegrepet, de fleste refererer til ulikhet. Ulikhet er en del av fattigdommen som vi har sett innledningsvis, men det er fortsatt et skille mellom disse.

Alle perspektivene ser ut til å gå utfra en relativ forståelse av fattigdom. Relativ fattigdom legger til grunn at fattigdom handler om at en ikke har tilstrekkelig med ressurser til å delta i samfunnet på lik linje med alle andre, mens den absolutte fattigdommen legger til grunn at fattigdom handler om å leve under en gitt (fysiologisk) minimumsgrense. (Grønmo et al., 2021, s. 94). Til tross for dette, kan det tolkes som at de politiske partiene forholder seg til ulike alvorlighetsgrader av den relative fattigdommen, og derfor vektlegger ulike tiltak. For eksempel ser Arbeiderpartiet på ulikhet i formue, de ser altså på det økonomiske. I motsetning legger Sosialistisk Venstreparti og Rødt fokuset på hvordan man kan løfte samfunnet ut av fattigdom sammen.

Peter Townsends definisjon på relativ forståelse av fattigdom, sier at fattigdom handler om mer enn det økonomiske, det handler også om tilgangen til andre ressurser som for eksempel det sosiale. Med dette kan vi se at det vil være viktig å se på enkeltpersoners behov. På den andre siden, vil det være veldig mye jobb å se på hver enkeltpersons behov, men det burde være mulig å finne en løsning som kan redusere fattigdomsstatistikken i Norge.

Som vi har sett i oppgaven virker det som at noen mener Norge har ulikhet, mens andre mener fattigdom. Siden de vektlegger ulike tiltak, kan det henge sammen med at de fokuserer på ulike verdiordener, og går utfra ulike definisjoner. På skolen lærte man at en velferdsstat

hjelper dersom man for eksempel ikke har jobb, men som vi har sett i oppgaven, er det flere som gir uttrykk for økonomiske vanskeligheter og økonomisk usikkerhet, uten at det blir gjort tilstrekkelige grep. De økonomiske vanskelighetene gjør at mange ikke har muligheten til å leve et fullverdig liv. Mens noen legger fokus mer på økonomiske løsninger som å få flest mulig i arbeid, legger andre vekt på velferdsordninger og sosiale støttetiltak. Avslutningsvis kan vi si at til tross for at det er enighet om at mange sliter økonomisk i Norge, vil uenighet om blant annet håndtering, reflektere ulike syn på verdier og prioriteringer i samfunnet.

6.0 LITTERATURLISTE

Andersen, G. (2017). *Parlamentets natur. Utviklingen av norsk miljø og petroleumpolitikk (1945-2013)* (doktorgradsavhandling). Universitetsforlaget.

<https://www.idunn.no/doi/book/10.18261/9788215028132-2017>

Arbeiderpartiet (u.å.) Hentet 3. mai 2024 fra

<https://www.arbeiderpartiet.no/politikken/ulikhet-fattigdom-og-okende-forskjeller/>

Blok, A (2013) *Fransk pragmatisk sociologi: Boltanski, Thevenot, Latour*. I. H. Andersen & L.B. Kaspersen (red.) *klassisk og moderne samfundsteori* (5. utg. s.529- 550). Hans Reitzel

FN- sambandet (2022, 5. september) *Fattigdom*. <https://fn.no/tema/baerekraftig-utvikling-fattigdom-og-befolkning/fattigdom>

Forbruksforskningsinstituttet SIFO (2024). *Utredning av kunnskapsgrunnet for sosialhjelpssatser*. (SIFO- rapport nr. 5-2024)

<https://www.oslomet.no/forskning/forskningsnyheter/mange-far-ikke-dekket-sine-behov-pa-sosialhjelp>

Fremskrittspartiet (u.å) *Velferd*. Hentet 4. Mai 2024 fra <https://www.frp.no/var-politikk/arbeid-og-velferd/velferd>

Grønmo, S, Nilsen, A, Christensen, K (red) (2021) *Ulikhet*. Fagbokforlaget, kap 3

Høyre (2023, 13. april) *Ulikhet og sosial mobilitet*

<https://hoyre.no/politikk/var-politikk/ulikhet-og-sosial-mobilitet/>

Kristjansson, M (2023, 9. november) *vi snakker mye om klimafornektene. Men vi snakker altfor lite om fattigdomsfornektene*. Aftenposten, Meninger.

<https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/xgBVyG/vi-snakker-mye-om-klimafornektene-men-vi-snakker-altfor-lite-om-fattigdomsfornektene>

Matsentralen (2023) <https://www.matsentralen.no>

Person, M (2021) *Hvordan skrive en litteraturgjennomgang?* Universitetsforlaget

Rognsaa, AA (2023) *Bacheloroppgaven: skriveråd og regler for utformingen.*

Universitetsforlaget

Rødt (u.å.) *Fattigdom*. Hentet 2. Mai 2024 fra <https://roedt.no/fattigdom>

Sandvik, L (2020) *I jobb, men fattig. hvordan belyse forekomst av lavinntekt blant yrkestilknyttede*. Statistisk sentralbyrå. https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/_attachment/441084?_ts=17675b07fb0

Skarpenes, O, Hestholm, R. (2007) *Den «nye» franske pragmatikken*. Sosiologisk årbok, 1-2 s. 71-102

Solvang, F (programleder). (2022) *Statsbudsjettet forarger*. NRK Debatt. Hentet 2. April 2024. <https://tv.nrk.no/serie/debatten/202211>

Solvang, F (programleder). (2022) *Levekostnadene øker og flere rammes*. Hentet 1.Mai 2024. <https://tv.nrk.no/serie/debatten/202211/NNFA51111522>

Sosialistisk Venstreparti (2024, 1. mars) *Ulikhet*
<https://www.sv.no/blog/a-aa/okonomisk-ulikhet/>

Statistisk Sentralbyrå (2023). *Gjennomsnittlig årslønn*. <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/faktaside/arslonn>

Sterri, A, B (2020). *Heller velferdsstat enn borgerlønn* s.126-140. <https://www-idunn-no.ezproxy.uis.no/doi/10.18261/issn.1504-2901-2020-02-03-04>

